

## **Synpunkter på Försäkringskassans förslag till ändring i allmänna råd (RAR 2002:15) om vårdbidrag**

Riksförbundet för Rörelsehindrade Barn och Ungdomar (RBU) och Riksförbundet för Utvecklingsstörda Barn, Ungdomar och Vuxna (FUB) vill lämna följande synpunkter på Försäkringskassans förslag till ändringar i RAR 2002:15.

### **Allmänna synpunkter**

Vårdbidraget (och handikappersättningen) är förmåner av stor vikt för våra medlemmar. Det har dock, enligt vår mening, förekommit en oacceptabel skillnad sett över landet när det gäller försäkringskassans tolkning av begreppet merkostnader och bedömningen av vilka kostnader som godkänts som sådan merkostnad. Vi välkomnar därför Försäkringskassans strävan att förbättra förutsättningarna för en rättssäker handläggning genom fortlöpande uppdatering av de dokument som kommit att utgöra ett medel för en likformig styrning av rättstillämpningen inom Försäkringskassan. Samtidigt ser vi allvarligt på risken att Försäkringskassan, t ex i sina ”rättsliga ställningstaganden”, uttalar sig i rättsfrågor som inte prövats i domstol, vilket kan leda till negativa konsekvenser för den enskilde. (Assistansersättningen och Försäkringskassans tolkning av 4 § måste vi tyvärr påminna om som ett varnande exempel).

### **Det rättsliga ställningstagandet**

*Den handikappolitiska principen om inga merkostnader pga. funktionshinder*

I det rättsliga ställningstagandet framhålls att domstolarna visserligen har tolkat hur begreppet merkostnad ska bedömas för enskilda individer, men att det saknas principiella ställningstaganden som slår fast grundläggande principer för hur begreppet ska hanteras. RBU och FUB vill med anledning av påståendet påminna om att den generella principen om att *människor inte skall ha merkostnader på grund av funktionshinder* lyftes fram som en viktig handikappolitisk princip redan i förarbetena till LSS (s 99). Det kan förslagsvis vara lämpligt att principen, som givetvis skall genomsyra all lagstiftning som rör funktionshinder, nämns också i ett rättsligt ställningstagande inom Försäkringskassan.

*Gränsdragningen till annan huvudman eller stödform*

När det gäller undantaget från principen att ”vårdbidraget inte bör kompensera för kostnader som uppkommer på grund av annan huvudmans prioriteringar” anser vi att ett förtydligande krävs. Visserligen står under rubriken ”Annan huvudman eller stödform” i styckets sista mening att: Dessa merkostnader kan ses som en följd av barnets sjukdom eller funktionshinder eftersom behovet av varan eller tjänsten annars inte skulle ha uppkommit. Skrivningen ger, enligt vår mening, inte tillräckligt stöd till handläggaren hur denna skall förfara vid bedömningen. Det är därför bra att texten också arbetas in i vägledningen, men bör där följas av ett tillägg som tydligt ger anvisning om att också merkostnader, som uppstår när annan huvudman enligt självkostnadsprincipen tar ut avgift för en viss vara eller tjänst, kan

beaktas. Frågor om gränsdragning i förhållande till annan huvudman är generellt sett svåra och leder inte sällan till så kallade ”gråzoner” för vilka ingen huvudman tillstår ansvar.

### **Det allmänna rådet**

#### *Extra rum eller större bostadsyta*

Förslaget att i det allmänna rådet ändra texten så att större bostadsyta kan jämföras med ett extra rum är i grunden positivt. Vi befarar dock vissa tolkningsproblem. I bakgrund- och konsekvensbeskrivningen framhålls t ex att ”bostäder byggs ibland med en öppen planlösning vilket gör att ett speciellt rum inte avsätts för vårdutrustning, hjälpmedel eller som behandlingsrum”. Vi vill härmed tydliggöra att RBU och FUB har medlemmar som har behov av både en stor öppen planlösning och ett extra rum för hjälpmedel m.m. och utgår från att det också fortsättningsvis ska vara möjligt att åberopa det extra nödvändiga utrymmet för hjälpmedel som en merkostnad..

#### *Extra rum vid växelvis boende*

Vi saknar Försäkringskassans ställningstagande gällande föräldrars fördyrade bostadskostnader när ett funktionshindrat barn bor växelvis hos frångående föräldrar. Nuvarande vägledning saknar också beskrivningar om situationen. Funktionshindrade barn som har omfattande behov av hjälpmedel kan, om inte merkostnaden för ett extra rum hos båda föräldrarna beaktas, i värsta fall inte alls bo tillsammans med den ena föräldern. Barnets bästa (enligt Barnkonventionen) måste alltid iaktas och vi hoppas på Försäkringskassans översyn gällande detta.

#### *Kostnader för kapitalvaror*

RBU och FUB ifrågasätter begreppet ”anskaffats särskilt”. Givetvis förekommer att en kapitalvara t ex en extra frys och tvättmaskin eller en speciell dammsugare anskaffas särskilt till följd av barnets sjukdom eller funktionshinder, men det är inte heller ovanligt att familjen inte har plats med flera hushållsmaskiner utan istället, långt över normalförbrukningen, använder hela familjens tvättmaskin. Att få kompensation för det nyttjande som orsakas av det funktionshindrade barnets behov är i en sådan situation lika angeläget som vid ett separat inköp.

#### *Användningstid*

Vi ifrågasätter rimligheten i att förlänga användningstiden från nuvarande 5 år till 10 år. Vissa föräldrar som har merkostnader för denna form av kapitalvaror använder dessa, enligt vår uppfattning, inte bara ”något mer än normalanvändningen”, utan i enskilda fall väsentligt mycket mer än andra föräldrar. V utgår från att handläggaren vid prövningen uppmärksammar möjligheten till kortare användningstid om ”skäl” för detta finns.

Stockholm som ovan

För Riksförbundet FUB

Ingela Stade  
Ombudsman

För Riksförbundet RBU

Mattias Fredricson  
Förbundsjurist